
Dary do Królewskiej Kolekcji

Nowe dzieła sztuki w Zamku Królewskim w Warszawie (wybór)

Obrazy Bernarda Bellotta, zwanego Canalettem i Marcella Bacciarellego wraz z innymi cennymi nabytkami wzbogaciły ostatnio kolekcję Zamku Królewskiego w Warszawie. Zakup dzieł sztuki i zabytków rzemiosła możliwy był dzięki dofinansowaniu ze strony dziewięciu fundacji oraz dwóch spółek Skarbu Państwa. Są to, w kolejności alfabetycznej: Fundacja Banku Pekao S.A., Fundacja Enea, Grupa Azoty, Jastrzębska Spółka Węglowa S.A., Fundacja KGHM Polska Miedź, Fundacja PGE, Fundacja Polskiej Grupy Zbrojeniowej, Fundacja PKO Banku Polskiego, Fundacja PZU, Fundacja Tauron, Fundacja Totalizatora Sportowego.

Relacja wideo z uroczystości:

Spośród najnowszych nabytków Zamku Królewskiego w Warszawie w pierwszej kolejności należy wymienić obrazy Bernarda Bellotta, zwanego Canalettem oraz Marcella Bacciarellego. *Portret konny pazia Gintowta* Bellotta to dzieło, które znajdowało się w kolekcji króla Stanisława Augusta, co potwierdzają zachowane spisy inwentarzowe. *Portret Alberta Kazimierza Sasko-Cieszyńskiego* Bacciarellego namalowany został na zamówienie dworu cesarskiego, ale w okresie panowania ostatniego króla Polski. Obaj artyści, wybitni przedstawiciele stylu klasycystycznego, piastowali funkcję nadwornych malarzy Stanisława Augusta, a ich liczne dzieła do dziś współtworzą trzon kolekcji sztuki Zamku Królewskiego w Warszawie.

Wśród nowych nabytków znajdują się także pojedyncze egzemplarze porcelany miśnieńskiej, rycina *Portret Stanisława Augusta Poniatowskiego* Samuela Gottloba Kuetnera, wykonana na podstawie obrazu Marcella Bacciarellego, XVI-wieczna zbroja turniejowa wywodząca się z kręgu kultury niemieckiej, obraz Horace'a Verneta *César de Vachon de Belmont-Briançon*, *pułkownik 3 pułku gwardii honorowej w dniu bitwy pod Reims* oraz obraz François-Pascala-Simona Gérarda *Szkic portretu króla Murata*.

Misja Zamku Królewskiego w Warszawie

Obiekty zostały nabyte na międzynarodowych aukcjach w listopadzie br. dzięki dofinansowaniu ze strony dziewięciu fundacji oraz dwóch spółek Skarbu Państwa. Ich zakup wpisuje się w konsekwentnie od lat realizowaną przez Zamek Królewski w Warszawie misję pozyskiwania na nowo dzieł sztuki, które kiedyś miały swoje stałe miejsce w jego murach, a także zakupu innych wysokiej klasy obiektów, które ze względu na swoje walory artystyczne i/lub określony rodowód historyczny pasują do profilu zamkowej kolekcji. Celem jest stworzenie wybitnej kolekcji dzieł sztuki europejskiej, która podniesie rangę galerii muzealnych Zamku i podkreśli historyczne związki polskiej monarchii z głównym nurtem

cywilizacji europejskiej.

Inwestycja w dziedzictwo narodowe

Zamek Królewski to symbol polskiej tożsamości i suwerenności, a przy tym jedna z najważniejszych i najchętniej odwiedzanych przez turystów z kraju i zagranicy placówek muzealnych w Polsce. Odzyskiwanie historycznej własności i zakup nowych pozycji do kolekcji Zamku Królewskiego to ważna inwestycja w umacnianie polskiej kultury i dziedzictwa narodowego, przynosząca zaszczyt wszystkim podmiotom, które przyczyniają się do jej realizacji.

Wartym odnotowania jest także fakt, że pozyskane od darczyńców środki pokryły nie tylko zapotrzebowanie w związku z ww. zakupami, ale umożliwiły także – za zgodą zarządu spółek – pozostawienie rezerwy finansowej, która została spożytkowana na kolejne zakupy aukcyjne wpisujące się w misję Zamku Królewskiego w Warszawie.

Opisy nabytków

Bernardo Bellotto, *Portret konny pazia Gintowta*, 1773, olej na płótnie, 60 x 55,5 cm

Obiekt nabyty na aukcji Old Master Paintings w Auktionshaus im Kinsky w Wiedniu 8 listopada 2022.

Obraz należy do cyklu czterech portretów maneżowych (konnych), który jako całość wszedł w skład w kolekcji króla Stanisława Augusta, co poświadcza jego obecność w spisie dzieł dostarczonych na dwór królewski, sporządzonym przez samego artystę. Obraz zarejestrowany został także w 1795 roku w rękopiśmiennym inwentarzu obrazów na Zamku Królewskim pod numerem 459 i tytułem: *Le page Gintowt à cheval, suivi d'un palfrenier à livrée du Roi*.

Trzy pozostałe płótna z cyklu przechowywane są obecnie w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie i Kunsthistorisches Museum w Wiedniu. Miejsce przechowywania dzieła oferowanego na aukcji było przez długi czas nieznane. Wszystkie cztery obrazy składające się na cykl przedstawiają postacie na koniach lub z końmi na tle imaginacyjnej architektury – antycznej i barokowej. Płótna łączy dominanta świetlistej bieli końskiego umaszczenia oraz jaskrawe czerwienie i zielenie mundurów.

Ta seria scen rodzajowych stanowi ciekawy ewenement na tle twórczości Bernarda Bellotta, specjalizującego się w wedutach, czyli panoramach miejskich.

Zakupione dzieło dołączy do trwającej do 8 stycznia 2022 r. wielkiej jubileuszowej wystawy monograficznej *Bernardo Bellotto. W 300 rocznicę urodzin malarza*.

Marcello Bacciarelli, *Portret Alberta Kazimierza Sasko-Cieszyńskiego*, 1766, olej na płótnie 92,5 x 75,5 cm

Obiekt nabyty na aukcji Dorotheum w Wiedniu 9 listopada 2022

Portret Alberta Kazimierza Sasko-Cieszyńskiego (ur. w 1738 w Moritzburgu, zm. w 1822 w Wiedniu), księcia cieszyńskiego i saskiego, królewicza polskiego, syna króla Augusta III i Marii Józefy Habsburżanki.

Obraz powstał najpewniej na zamówienie dworu cesarskiego w celu upamiętnienia zawarcia małżeństwa młodego księcia z Marią Krystyną Habsburżanką (1742–1798), arcyksiężną austriacką, córką cesarzowej Marii Teresy i Franciszka Lotaryńskiego. Jest to najprawdopodobniej pendant do portretu Marii Krystyny namalowanego przez Marcella Bacciarellego w tym samym roku (dzieło należy do zbiorów prywatnych, znajduje się w długoterminowym depozycie w Kunsthistorisches Museum w Wiedniu). Oba obrazy utrzymane są w podobnej, delikatnej, wręcz pastelowej kolorystyce i dyskretnym oświetleniu.

Obraz namalowano w klasycznej konwencji portretu reprezentacyjnego według tradycji ikonograficznej rozpowszechnionej na osiemnastowiecznych dworach europejskich przez nadwornych artystów takich jak Louis de Silvestre czy Martin van Mytens.

Ukazany na tle pnia drzewa po lewej i toczącej się bitwy po prawej, książę Albert Kazimierz przedstawiony jest jako cesarski feldmarszałek, ubrany w zbroję z polerowanej stali bogato zdobionej złotymi naprzemiennymi paskami. Na piersi księcia widać klejnot Orderu Złotego Runa, który otrzymał pod koniec 1765. Na niebieskiej wstędze portretowany ma przypięty również krzyż Orderu Orła Białego, noszony przez większość przedstawicieli rodu Wettinów, zniesiony jednak w 1765, co czyni omawiany wizerunek ostatnim ikonograficznym upamiętnieniem tej tradycji.

Porcelana miśnieńska

Spośród kilkudziesięciu zakupionych w 2022 r. zabytków porcelanowych, wykonanych w Królewskiej Manufakturze Porcelany w Miśni, na szczególne wyróżnienie zasługują:

- zespół naczyń ze słynnego serwisu łabędziego hrabiego Henryka Brühla, wykonanego w latach 1737–1741 (owalna taca, 2 półmiski i talerz)
- talerz z serwisu hrabiego Aleksandra Józefa Sułkowskiego, wykonanego w latach 1735–1738 – pierwszej wielkiej liczącej ponad 1000 elementów zastawy wykonanej dla członka dworu, a nie rodziny królewskiej Wettynów.
- półmisek ze scenką *chinoiserie*, przypisywaną Adamowi Friedrichowi von Löwenfinckowi z lat 1735–1736 r. oraz kilka talerzy z lat 1740–1745 z motywem fantastycznych zwierząt opracowanych w stylu Löwenfincka.

Nabyte egzemplarze dla Zamku Królewskiego reprezentują wartość nie tylko ze względu na swoje walory artystyczne czy zabytkowe, ale także jako polonica związane z okresem panowania dynastii Wettynów w Rzeczypospolitej.

Samuel Gottlob Kuetner według Marcello Bacciarellego, *Portret Stanisława Augusta Poniatowskiego*, 1784, papier, miedzioryt, akwaforta, 40 x 31,5 cm

Obiekt nabyty na 60. Aukcji Książek i Grafiki w antykwariacie „Lamus” w Warszawie
26 listopada 2022 r.

Rycina portretowa Stanisława Augusta, ukazująca króla spoglądającego na wprost, ubranego w kirys i płaszcz gronostajowy, spięty zaponą inkrustowaną drogimi kamieniami. Na piersi monarchy wyeksponowana jest gwiazda Orderu Orła Białego, na szyi – klejnot tegoż orderu zawieszony na zdobionym emaliowanym łańcuchu wykonanym przez złotnika i jubilera warszawskiego Joachima Friedricha Jacobsona.

Rycina powstała w Warszawie na zamówienie króla. Grafik posłużył się niezachowanym do dziś obrazem Marcella Bacciarellego, będącym trawestacją obrazu koronacyjnego.

Jest to jeden z najpiękniejszych portretów graficznych Stanisława Augusta, będący jednocześnie unikatem kolekcjonerskim, który nigdy wcześniej nie pojawiał się na rynku antykwarycznym. Notowanych jest zaledwie pięć odbitek tej ryciny, wszystkie pochodzą z kolekcji historycznych i znajdują się w zbiorach polskich instytucji kultury.

Zbroja turniejowa; Niemcy; ok. 1560; stal, skóra; kucie, tłoczenie, nitowanie; 88 cm x 41,5 cm x 21,5 cm; 5,65 kg

Fragment typowej zbroi turniejowej z kręgu kultury niemieckiej, składający się z napierśnika z hakiem, szorcy folgowej i folgowych nabiodrków. Napierśnik, wykuty z grubej stalowej blachy i ukształtowany w tzw. gęsi brzuszek, pozwala na ześlizgiwanie się kopii. Ozdobiony jest tłoczeniem i grubym motywem sznurowym na górnym rancie. Pod prawą pachą zamontowano stały hak na kopię. U dołu napierśnik kończy się czterfolgową szorcą, której dolny rant zdobiony jest motywem sznurowym. Do szorcy donitowane zostały folgowe nabiodrki (po 7 folg każdy) zakończone dekoracją w postaci motywu sznurowego na rantach. Napierśnik posiada po bokach ruchome elementy płytowe, które umożliwiają składanie się do ataku kopią i dają większą mobilność podczas walki. Stanowią one dodatkową osłonę klatki piersiowej i pach i są ozdobione grubym motywem sznurowym. Dodatkowo umieszczono na nich żelazne sprzączki do mocowania naplecznika. Na napierśniku tuż pod górnym rantem znajduje się mocowanie do dodatkowych elementów uzbrojenia turniejowego.

Horace Vernet, César de Vachon de Belmont-Briançon, pułkownik 3 pułku gwardii honorowej w dniu bitwy pod Reims, 1815, Olej na płótnie, wym. 50,5 x 61,3 cm (w ramie: 64,8 x 76,2 cm)

Obraz przedstawia poranek ostatniego dnia życia César`a de Vachon de Belmont-Briançon, pułkownika-majora kawalerii Napoleona. 13 marca 1814 roku poprowadził on swoją ostatnią szarżę 3 pułku gwardii honorowej, chcąc odzyskać Reims z rąk okupujących miasto wojsk rosyjsko-pruskich. Podczas ataku pułkownik Belmont-Brianço wpadł w zasadzkę rosyjskich dragonów, z której trudem udało mu się uwolnić. Chwilę później poległ postrzelony z karabinu na rogatkach Reims.

Konny portret pułkownika Vachon de Belmont-Briançon został pośmiertnie namalowany na płótnie przez jednego z najwybitniejszych malarzy epoki Horace`a Verneta. Portretowany stoi w centrum kompozycji, w galowym wojskowym mundurze, noszonym podczas bitwy przez

gwardię honorową cesarza Napoleona. Scena przedstawia pułkownika, który za chwilę dosiadzie swojego karego rumaka i wyruszy na swoją ostatnią w życiu bitwę. Konia przytrzymuje adiutant pułkownika, z tyłu dogasa ognisko, przy którym pułkownik spędził noc.

Émile-Jean-Horace Vernet (ur. 1789 w Paryżu, zm. 1863 w Paryżu) malował wielkie bitwy napoleońskie, obrazy historyczne, sceny wojskowe i batalistyczne, a także kompozycje myśliwskie i portrety. Na swoich obrazach bardzo często ukazywał konie. Artysta znany jest też z licznych litografii i drzeworytów, wykonanych na podstawie własnych obrazów. Do jego najbardziej znanych obrazów z polskimi wątkami należą: *Bitwa pod Somosierrą* (Muzeum Narodowe w Warszawie) oraz *Śmierć księcia Józefa Poniatowskiego* (kolekcja prywatna).

Zakupiony obraz reprezentuje wysokie walory artystyczne i ekspozycyjne. Prezentowany będzie na stałej ekspozycji Apartament księcia Józefa Poniatowskiego w Pałacu Pod Blachą.

François-Pascal-Simon baron Gérard, *Szkic portretu króla Murata*, ok. 1810, olej na płótnie, 26,5 x 21 cm

Niepublikowane studium portretu Joachima Murata, króla Neapolu, w mundurze pułkownika Gwardii Neapolitańskiej to obraz malowany w manierze szkicowej, dający pierwszy pogląd na styl artysty, będącego najlepszym uczniem Jacquesa-Louisa Davida.

Alain Latreille, specjalista od malarstwa Gérarda, w swojej opinii podkreślił: „jakość szkicu, akcenty kolorystyczne, z których wyłania się kilka skrupulatnie wyrysowanych linii, psychologia i charakter jednej z największych postaci Imperium; potwierdzają mistrzostwo artysty, który w historii sztuki zdobył tytuł «Malarza królów, króla malarzy».”

Obraz jest ciekawą propozycją zarówno pod kątem osoby sportretowanej, jak i autora malarskiego przedstawienia. Postać Joachima Murata wiąże się z epoką napoleońską i czasami Księstwa Warszawskiego – był przyjacielem księcia Józefa Poniatowskiego. Malarskie przedstawienia Murata nie pojawiają się często na rynku antykwarycznym. Większość z nich znajduje się w muzeach francuskich.

Więcej materiałów fotograficznych i graficznych dostępnych na zamówienie, zapraszamy do współpracy redakcyjnej.

Kontakt dla mediów: Paulina Szwed-Piestrzeniewicz, tel.: 22 35 55 346, 664 118 303

media@zamek-krolewski.waw.pl

DARCZYŃCY/PARTNERZY

Source URL: <https://www.zamek-krolewski.pl/node/1628>